आरबीआय/२०१२-१३-५७
युबीडी.बीपीडी.(पीसीबी) एमसी क्र. ७/०९.०९.००१/२०११-१२ जुलै २, २०१२

सर्व प्राथमिक (नागरी) सहकारी बँकांचे
मुख्य कार्यकारी अधिकारी

महोदय/महोदया,

महापरिपत्रक - प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज - युसीबीज

वरील विषयावरील आमचे महापरिपत्रक, युबीडी. पीसीबी. एमसी क्र.७ / ०९.०९.००१ / २०११-१२ दि. जुलै १, २०११ चा कृपया संदर्भ घ्यावा (हे आरबीआयच्या www.rbi.org.in ह्या वेबसाईटवरही उपलब्ध आहे) सोबत जोडलेल्या महापरिपत्रकात, ह्या विषयावरील, जून ३०, २०१२ पर्यंतच्या सूचना/मार्गदर्शक तत्वे अद्यावत करुन एकत्रित करण्यात आली आहेत.

आपला

(ए. उद्‌गाता)
प्रभारी मुख्य महाव्यवस्थापक

सोबत - वरील प्रमाणे

नागरी बँक विभाग, केंद्रीय कार्यालय, १ला मजला, गारमेंट हाऊस, वरळी, मुंबई - ४०० ०१८
दुरध्वनी : ०२२ - २४९३ ९९३० - ४९, फॅक्सः ०२२ - २४९७ ४०३० / २४९२ ०२३१, Email: cgmincubd@rbi.org.in

अनुक्रमणिका

अनु क्र.	विषय	पान क्र.
१	प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जाचा परिचय	३
२	प्राधान्य क्षेत्राचे प्रवर्ग	३
३	प्राधान्य क्षेत्राची उद्दिष्टे/ दुय्यम उद्दिष्टे	५
४	प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत अहवाल देणे/ निगराणी	७
५	सविस्तर मार्गदर्शक सूचना	९
६	अल्पसंख्याक जमावाची राज्य निहाय यादी	१७
७	बँकेच्या संचालक मंडळाकडे सादर करण्यात येणारी महत्त्वपूर्ण माहिती /मेमोरँडम(विवरणपत्र १)	२०
८	प्राधान्य क्षेत्र व दुर्बल घटक यांना कर्ज देण्यावरील वार्षिक अहवालाचा नमुना (विवरणपत्र २)	२२
९	प्राधान्य क्षेत्रामध्ये अल्पसंख्यांकांना द्यावयाच्या कर्जावरील नमुना (विवरणपत्र ३)	३३
१०	जोडपत्र	४४

महापरिपत्रक- प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज- युसीबीज

१. प्राधान्य क्षेत्रावरील प्रस्तावना

१.१ राष्ट्रीय पत संघटनेच्या जुलै १९६८मध्ये झालेल्या बैठकीत कृषी आणि लघु- उद्योग ह्या प्राधान्य क्षेत्रांमध्ये वाणिज्यिय बँकांनी आपला वाटा वाढवावा, ह्यावर भर देण्यात आला होता. मे १९७१ मध्ये रिजर्व बँकेने स्थापन केलेल्या एका अनौपचारिक अभ्यास गटाच्या प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम राशीच्या आकडेवारीवर सादर करण्यात आलेल्या अहवालानंतर प्राधान्य क्षेत्रांचा तपशील १९७२ मध्ये औपचारिक प्रकारे निश्चित करण्यात आला. ह्या अहवालाच्या आधारे रिजर्व बँकेने प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम राशीची माहिती देण्यासाठी एक सुधारित पद्धत निर्धारित केली व ह्या संदर्भात प्राथमिक क्षेत्रातील विविध प्रवर्गांमध्ये समाविष्ट करण्यात येणा-या विविध घटकांची व्याप्ती दर्शवणा-या मार्गदर्शक सूचना प्रसारित केल्या. जरी सुरुवातीला प्राथमिक क्षेत्रातील कर्जाचे कोणतेही विशिष्ट लक्ष्य निश्चित केले गेले नव्हते, तरी नोव्हेंबर १९७४ मध्ये बँकांना ह्या क्षेत्रांमधील समभागांना मार्च १९७९ पर्यंत त्यांच्या एकूण अग्रिम राशीच्या ३३.३३ % इतक्या प्रमाणात वाढवण्याचा सल्ला देण्यात आला.

१.२ मे १९८३ मध्ये रिजर्व बँकेद्वारे स्थापन करण्यात आलेल्या स्थायी सल्लागार समितीद्वारे प्राधान्य क्षेत्रासाठी प्राथमिक (नागरी) सहकारी बँकांद्वारे पतपुरवठा करण्याच्या आवश्यकतेची समीक्षा करण्यात आली होती. ह्या समितीच्या शिफारसी रिजर्व बँकेने स्वीकृत केल्या आणि त्यानुसार प्राधान्य क्षेत्र आणि कमकुवत घटकांसाठी युसीबीजद्वारे देण्यात येणा-या कर्जाची लक्ष्ये निर्धारित करण्यात आली.

१.३ प्राधान्य क्षेत्रात येणारे घटक, त्यांची उद्दिष्टे आणि तात्कालिक उद्दिष्टे इत्यादि ह्याच्या समावेशासह प्राधान्य क्षेत्राच्या वर्तमान धोरणाची समीक्षा करण्यासाठी व त्यातील सुधारणांच्या शिफारसी देण्यासाठी रिजर्व बँकेने स्थापन केलेल्या अंतर्गत कार्य गटाने (अध्यक्ष श्री सी. एस. मूर्ती) सप्टेंबर २००५ मध्ये केलेल्या शिफारसींच्या आधारे आणि त्यावर बँका, वित्तसंस्था, जनता आणि भारतीय बँक संघटना (आयबीए) ह्यांच्या प्रतिक्रिया मिळाल्यानंतर फक्त अशाच क्षेत्रांचा समावेश प्राधान्य क्षेत्रांमध्ये करण्याचा निर्णय घेण्यात आला, की ज्यांचा लोकसंख्येतील विशाल समूह व दुर्बल घटक ह्यांवर प्रत्यक्ष परिणाम होत असेल आणि जी क्षेत्रे कृषी क्षेत्र व लहान आणि छोटे उद्योगांसारखी रोजगार- अभिमुख असतील. त्यानुसार, युसीबीजसाठीचे प्राधान्य क्षेत्रातील व्यापक प्रवर्ग पुढीलप्रमाणे असतील.

२. प्राधान्य क्षेत्राचे प्रवर्ग

२.१ कृषी (प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य):

कृषी क्षेत्रासाठीच्या प्रत्यक्ष वित्तसेवेमध्ये कृषी व संबंधित कामांसाठी (दुग्धव्यवसाय, मत्स्यपालन, वराहपालन, कुक्कुटपालन, मधमाशा पालन इत्यादी) मर्यादेशिवाय प्रत्यक्ष शेतक-यांना देण्यात येणा-या अल्प, मध्यम आणि दीर्घ मुदतीच्या कर्जांचा समावेश होतो. प्रत्यक्ष वित्तसहाय्य नियमित सभासदांपर्यंत मर्यादित राहू शकते आणि ती सामान्य सभासद किंवा प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था (पॅक्स), प्राथमिक भूविकास बँका इत्यादिंना दिली जाऊ शकणार नाही. जोडलेल्या परिच्छेद ५ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे कृषी व संबंधित कार्यासाठीच्या कर्जाचा समावेश कृषी क्षेत्रातील अप्रत्यक्ष वित्तसेवेमध्ये होईल.

कृषी व संबंधित कामांसाठी देण्यात आलेली कर्जे ती वित्तसहाय्य निर्यातीसाठी आहे का घरेलू आहे, ह्याचा विचार न होता प्राधान्य क्षेत्रामध्ये वर्गीकरण होण्यासाठी पात्र ठरतील. कृषी व संबंधित कामांसाठी देण्यात येणारे निर्यात- कर्ज विवरणपत्र ‖ मध्ये स्वतंत्रपणे ''कृषी क्षेत्रासाठी निर्यात कर्ज'' ह्या शीर्षकाखाली स्वतंत्रपणे नमूद केले गेले पाहिजे.

२.२ लहान उद्यम (प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य):

लहान उद्यमांसाठीच्या थेट वित्तसहाय्यामध्ये सूक्ष्म आणि लघु (उत्पादक) अशा उद्यमांना देण्यात येणा-या सर्व कर्जांचा समावेश होतो; जे उद्यम उत्पादन/ निर्मिती/ प्रक्रिया किंवा सामग्रीचे जतन ह्यामधील असतील आणि असे सूक्ष्म व लघु (सेवा) उद्यम जे सेवा देत असतील किंवा निर्माण करत असतील व ज्यांची गुंतवणूक संकुल, यंत्रे आणि उपकरणे ह्यांमध्ये असून ती गुंतवणूक रक्कम जमीन व इमारतीसह दिलेल्या अन्य घटकांची मूळ किंमत विचारात न घेता संलग्न विभाग। मधील मर्यादेपेक्षा अधिक नसेल. सूक्ष्म आणि लघु (सेवा) उद्यमांमध्ये लहान रस्ता व वाहतुक ऑपरेटर्स, लघु उद्योग व्यावसायिक व स्वयंरोजगार करणा-या व्यक्तींसह अन्य सर्व सेवा उद्यम ह्यांचा समावेश परिच्छेद ५ मधील व्याख्येनुसार होईल. कारागीर, ग्रामोद्योग व कुटिरोद्योग, हस्तकला आणि ह्या क्षेत्रातील अन्य उत्पादकांच्या सहकारी संस्थांच्या कार्यास मार्गदर्शन किंवा विपणन सुविधा देणा-या कोणत्याही व्यक्तीला देण्यात येणा-या वित्तसेवेचा समावेश लघु उद्योगांना देण्यात येणा-या अप्रत्यक्ष वित्तसेवेमध्ये असेल.

सूक्ष्म आणि आयक्रो उद्यमांना आणि लघु उद्यमांना (एमएसई) देण्यात येणारी कर्जे जर एमएसएमईडी अधिनियम, २००६ मधील एमएसई क्षेत्राच्या व्याख्येमधील अटींची पूर्तता करत असतील तर ती वित्तसहाय्य व्यापारी किंवा घरेलू कामांसाठी असली, तरीही ते कर्ज (वित्तसहाय्य) प्राधान्य क्षेत्रामध्ये वर्गीकरण केली जाण्यास पात्र असेल. एमएसईजना देण्यात येणारे निर्यात कर्ज विवरणपत्र ‖ मध्ये 'सूक्ष्म आणि लघु उद्यम क्षेत्रातील निर्यात कर्ज'' म्हणून स्वतंत्रपणे नमूद केले जावे.

२.३ सूक्ष्म कर्ज (मायक्रो क्रेडिट):

प्रति कर्जदार रूपये ५०,००० पेक्षा अधिक नसलेल्या रकमेइतक्या रकमेचे कर्ज आणि अन्य वित्तसहाय्य किंवा असुरक्षित अग्रिम रकमेवरील अनुमती असलेली महत्ताम मर्यादा, ह्यांच्यापैकी जी कमी असेल, ती रक्कम सूक्ष्म कर्ज मानण्यात येईल.

२.४ शैक्षणिक कर्जे:

भारतामधील शिक्षणासाठी रूपये १० लाख पर्यंत आणि विदेशातील शिक्षणासाठी रूपये २० लाख पर्यंत फक्त व्यक्तीस देण्यात येणा-या कर्जांचा आणि अग्रिम रकमांचा समावेश शैक्षणिक कर्जात होतो आणि त्यामध्ये संस्थांना देण्यात येणा-या कर्जांचा समावेश होत नाही.

२.५ गृह कर्जे:

व्यक्तींना प्रति कुटुंब* निवास विकत घेण्यासाठी/ बांधण्यासाठी रूपये २५ लाख पर्यंत देण्यात येणारे आणि ग्रामीण व निम-शहरी भागांमध्ये रूपये १ लाख पर्यंत आणि शहरी व महानगरी भागांमध्ये रूपये २ लाखपर्यंत कुटुंबाच्या नुकसान झालेल्या

निवासाच्या दुरुस्तीसाठी देण्यात येणारे कर्ज गृह कर्ज असते (ज्यामध्ये बँकेने त्यांच्या स्वतरूच्या कर्मचा-यांना दिलेल्या कर्जांचा समावेश होत नाही).

** ह्या उद्देशासाठी कुटुंबाचा अर्थ व व्याप्ती सदस्याची पती/ पत्नी व मुले व त्या सदस्यावर अवलंबून असलेले पालक, भाऊ आणि बहिणी ह्यांचा समावेश होतो, परंतु त्यामध्ये कायदेशीररित्या विलग झालेल्या जोडीदाराचा समावेश होत नाही.*

२.६ स्वयंसेवा गटांना(एमएचजी)आणि संयुक्त दायित्व समूहांना (जेएलजीज) देण्यात येणारी कर्जे

स्वयंसेवा गट/ जेएलजीज ह्यांना कृषी व संबंधित कामासाठी देण्यात येणा-या कर्जांना प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा मानण्यात येईल. तसेच, एमएचजी / जेएलजीजना रूपये ५०,००० पर्यंत देण्यात येणा-या अन्य कर्जांना सूक्ष्म कर्ज (मायक्रो क्रेडिट) व म्हणून प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा समजण्यात येईल. प्राधान्य क्षेत्रात समाविष्ट होणारे स्वयंसेवा गटांना दिले जाणारे कर्ज हे दुर्बल घटकांना देण्यात येणा-या कर्जाचाही भाग समजले जाईल.

३. उद्दिष्टे/ पोट उद्दिष्टे

३.१ समायोजित केलेले बँक कर्ज (एबीसी) (नॉन एसएलआर रोख्यांमध्ये युसीबीजद्वारे केलेली गुंतवणुक व एकुण कर्ज अग्रिम रक्कम) किंवा ताळेबंद पत्रकाच्या व्यतिरिक्त (ओबीई) होणा-या खर्चाच्या रकमेइतक्या रकमेचे कर्ज ह्यांच्यापैकी आधीच्या वर्षी ३१ मार्च रोजी जी रक्कम अधिक असेल त्या रकमेशी प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जांची उद्दिष्टे संलग्न असतील. ३० ऑगस्ट २००७ रोजी अस्तित्वात असलेल्या बँकांच्या एचटीएम प्रवर्गातील नॉन एसएलआर रोख्यांमधील गुंतवणूकांना एबीसीच्या गणनेसाठी विचारात घेतले जाणार नाही. तरीही, नॉन एसएलआरमध्ये बँकांद्वारे करण्यात येणा-या नवीन गुंतवणूकांना ह्या उद्देशासाठी विचारात घेतले जाईल.

ताळेबंद पत्रकाबाहेरील खर्चाच्या सममूल्य असलेल्या कर्जाची गणना करण्यासाठी बँका चालू खर्चाची पद्धत (एक्स्पोजर मेथड) वापरू शकतात. प्राधान्य क्षेत्रातील उद्दिष्टे/ लघु उद्दिष्टांच्या गणनेसाठी आंतर- बँकीय एक्सपोजर विचारात घेतला जाणार नाही.

३.२ युसीबीजसाठीची प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जासाठीची उद्दिष्टे आणि पोट उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे आहेत.

प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत निर्धारित करण्यात आलेली कर्जाची उद्दिष्टे आणि पोट उद्दिष्टे		
प्राधान्य क्षेत्रातील एकूण अग्रिम रक्कम	बँकेच्या समायोजित कर्जाच्या(एबीसी)४०% किंवा ताळेबंद पत्रकात समाविष्ट नसलेल्या खर्चाच्या सममूल्य कर्जाची रक्कम ह्यापैकी अधिक असेल ती रक्कम	
कृषीसाठी अग्रिम रकमाः	उद्दिष्ट निर्धारित केलेले नाही.	
लघु उद्यमांसाठी अग्रिम रकमाः	लघु उद्यम क्षेत्रासाठीच्या अग्रिम रकमांची गणना एकूण प्राधान्य क्षेत्रातील उद्दिष्टांमधील एबीसीच्या ४०% किंवा ताळेबंद पत्रकात समाविष्ट नसलेल्या खर्चाच्या(एक्सपोजर) सममूल्य कर्जाची रक्कम ह्यापैकी अधिक असेल ती रक्कम ह्याप्रकारे निर्धारित केली जाईल.	
लघु उद्यम क्षेत्रातील सूक्ष्म उद्योग (मायक्रो एंटरप्राईझेस):	i.	लघु उद्यम क्षेत्रातील ४०% अग्रिम रकमा संकुल व यंत्रांमधील गुंतवणूक ५ लाख रूपयांपर्यंत असलेल्या सूक्ष्म (उत्पादक) उद्यमांना आणि २ लाख

		रूपयांपर्यंत गुंतवणूक असलेल्या सूक्ष्म (सेवा) उद्यमांना दिली जावी.
	ii.	लघु उद्यम क्षेत्रातील २०% अग्रिम रकमा संकुल व यंत्रांमध्ये ५ लाख रूपयांपेक्षा अधिक व २५ लाख रूपयांपर्यंत गुंतवणूक असलेल्या सूक्ष्म(उत्पादक) उद्यमांना आणि २ लाख रूपयांपेक्षा अधिक व १० लाख रूपयांपर्यंत उपकरणांमधील गुंतवणूक असलेल्या सूक्ष्म (सेवा) उद्यमांना दिली जावी. (अशा प्रकारे, लघु उद्यमांसाठीच्या अग्रिम रकमेपैकी ६० टक्के रक्कम सूक्ष्म उद्यमांना देण्यात यावी.)
दुर्बल घटकांना देण्यात येणा-या अग्रिम रकमाः	प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमांच्या निर्धारित उद्दिष्टांच्या कमीत कमी २५% (किंवा एबीसी किंवा ताळेबंद पत्रकाच्या बाहेरच्या खर्चाच्या सममूल्य कर्जाच्या १०% ह्यांपैकी जी अधिक असेल ती रक्कम) दुर्बल घटकांना दिली जावी.	
अल्पसंख्यांना देण्यात येणा-या अग्रिम रकमाः	प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जाच्या एकूण उद्दिष्टाअंतर्गत आणि दुर्बल घटकांसाठीच्या २५% ह्या लघु- उद्दिष्टांतर्गत कर्जाच्या वाट्यामध्ये अल्पसंख्य समुदायांना समन्यायी हिस्सा मिळेल, ह्याची खात्री करण्यासाठी आवश्यक ती खबरदारी घेतली जावी.	

३.३ वेतन प्राप्त करणा-या व्यक्तींची बँकः

प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जाच्या तरतुदी वेतन प्राप्त करणा-या व्यक्तींच्या बँकांना लागू नाहीत.

३.४ अल्पसंख्यांकांना कर्जपुरवठाः

प्राधान्य क्षेत्रातून कारागीर आणि कसबगारांना तसेच अल्पसंख्या समुदायांमधील भाजी- विक्रेत्यांना, गाडे ओढणा-यांना, चर्मकारांना कर्जपुरवठा वाढवण्यासाठी युसीबीजद्वारे प्रयत्न केले गेले पाहिजेत. ह्या संदर्भात अल्पसंख्य म्हणून नमूद करण्यात आलेल्या समुदायांमध्ये शीख, मुस्लीम, खि्श्चन, यहुदी आणि बौद्ध आहेत. प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जाच्या एकूण उद्दिष्टामधून आणि दुर्बल घटकांसाठी असलेल्या २५% लघु उद्दिष्टामधून अल्पसंख्य समुदायांना कर्जाचा समन्यायी पुरवठा होईल, ह्याची खात्री घेण्यासाठी पर्याप्त व्यवस्था केली गेली पाहिजे.

४. प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत अहवाल देणे/ देखरेख ठेवणे

४.१ वर सूचवण्यात आलेली उद्दिष्टे पूर्ण करण्यासाठी युसीबीजद्वारे परिणामकारक कार्यवाही केली गेली पाहिजे. तसेच त्यांनी संख्यात्मक आणि गुणात्मक घटक लक्षात घेऊन प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जाच्या प्रक्रियेवर देखरेख केली पाहिजे.

४.२ प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत असलेल्या कर्ज प्रक्रियेवर पुरेसे लक्ष केंद्रित केले जात आहे, ह्याची खात्री करण्यासाठी चालू असलेल्या कार्याचे नियमित कालाने पुनरावलोकन करणे आवश्यक ठरते. ह्या उद्देशाने, बँका ठराविक काळानंतर करत असलेल्या सामान्य मूल्यमापनाव्यतिरिक्त त्या त्या बँकांच्या संचालक मंडळाने सहामाही पद्धतीने विशेष प्रकारचे मूल्यमापन करावे. त्यानुसार, सहामाही कालखंडाने म्हणजेच प्रत्येक वर्षी ३० सप्टेंबर आणि ३१ मार्च ह्या दिवशी संचालक मंडळास एक विशेष अहवाल सादर केला जाऊ शकेल व त्यामध्ये त्या कालावधीतील बँकेच्या कार्याचे टीकात्मक मूल्यमापन आधीच्या सहा महिन्यांमधील कार्याच्या (विवरणपत्र I) संदर्भातील वाढीसह/ घटीसह केले जाईल.

४.३ तसेच, ३१ मार्च रोजीच्या प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमेशी संबंधित कार्याचा वार्षिक आढावा (विवरणपत्र II भाग ए) संचालक मंडळासमोर पुढील आर्थिक वर्षाच्या १५ तारखेच्या आत सादर केला जाऊ शकेल. ३१ मार्च रोजी सर्व प्रकारे पूर्ण

असलेल्या वार्षिक आढावा अहवालाची (विवरणपत्र II भाग ए ते ई) प्रत मंडळाच्या निरीक्षणांसह रिजर्व बँकेच्या संबंधित क्षेत्रीय कार्यालयाला अग्रेषित केली जाऊ शकेल व त्यामध्ये बँकेचे कार्य उंचावण्यासाठी घेण्यात येणा-या/ प्रस्तावित असलेल्या कृती दर्शवल्या जाऊ शकतील. ज्या कालावधीचा तो अहवाल असेल, तो कालावधी उलटल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत तो अहवाल क्षेत्रीय कार्यालयात पोचणे आवश्यक आहे.

४.४ बँकांनी ३१ मार्च रोजी असलेले विवरणपत्र ।।। (भाग ए व बी) हे त्यानंतर पंधरा दिवसाच्या आत ह्या विभागाच्या व ज्या कार्यालयाच्या कार्यक्षेत्राच्या अंतर्गत त्यांचे कार्य चालू असेल, त्या संबंधित क्षेत्रीय कार्यालयास सादर केले पाहिजे व त्यामध्ये कृषी व संबंधित कार्यांसाठी देण्यात येणा-या प्रत्यक्ष कर्जाची व अग्रिम रकमांची स्थिती दर्शवली पाहिजे.

४.५ अहवालांचे नमुने त्यांच्या नियतकालिकतेसह संक्षेपात पुढे दिलेले आहेत.

अहवाल	**तपशील**	**नियतकालिकता**
विवरणपत्र ।	संचालक मंडळास सादर करण्यात येणारा अहवाल (मेमोरँड्म)	युसीबीजच्या मंडळांना देण्यात येणारा सहामाही अहवाल
विवरणपत्र ।। भाग ए	प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा- क्षेत्रानुसार सविस्तर माहिती	वार्षिक अहवाल मंडळास आणि रिजर्व बँकेच्या क्षेत्रीय कार्यालयास सादर करण्यात यावा
विवरणपत्र ।। भाग बी	प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा- राज्य निहाय माहिती- प्रलंबित असलेली	वार्षिक अहवाल प्रस्तुती- रिजर्व बँकेचे क्षेत्रीय कार्यालय
विवरणपत्र ।। भाग सी	प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा- राज्य निहाय माहिती- चालू वर्षातील वाटप	वरीलप्रमाणे
विवरणपत्र ।। भाग डी	प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा- अल्पसंख्यांकांसाठी- राज्य निहाय	वरीलप्रमाणे
विवरणपत्र ।। भाग ई	प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा- निश्चित केलेल्या जिल्ह्यांमधील अल्पसंख्यांकांसाठी	वरीलप्रमाणे
विवरणपत्र ।।। भाग ए	कृषी व संबंधित सेवांसाठी अग्रिम रकमा (प्रत्यक्ष वित्तसहाय्य)- राज्य निहाय	वरीलप्रमाणे
विवरणपत्र ।।। भाग बी	कृषीतील (थेट वित्तसहाय्य) वसूली- राज्य निहाय	वरीलप्रमाणे

४.६ संबंधित आकडयांची गणना करणे सुलभ होण्यासाठी बँका असे एक रजिस्टर ठेवू शकतात, ज्यामध्ये प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमांच्या सर्व घटकांना दर्शवले जाईल तसेच, दुर्बल घटकांना देण्यात येणा-या अग्रिम रकमेसाठी आणखी एक रजिस्टर ठेवले जाईल, ज्यामध्ये प्रत्येक कृतीनुसार स्वतंत्र माहिती ठेवली जाईल, ज्यामुळे प्राधान्य क्षेत्रातील एकूण अग्रिम रकमा, त्यांपैकी प्रत्येक कृती निहाय दुर्बल घटकांना दिलेल्या रकमा आणि लाभार्थींचे प्रकार ही माहिती कधीही लगेचच मिळू शकेल. ह्या रजिस्टर्सचे स्वरूप आरबीआयला सादर करण्यात येणा-या वार्षिक अहवालाच्या धर्तीवर असू शकेल.

५. ह्या संदर्भात सविस्तर मार्गदर्शक सूचना पुढीलप्रमाणे आहेतः

१. कृषी

प्रत्यक्ष वित्तसहाय्य		
१.१	**कृषी व कृषी संबंधित कामांसाठी (दुग्ध व्यवसाय, मासेमारी, वराहपालन, कुक्कुटपालन, मधमाशा पालन इत्यादी) व्यक्तिगत शेतक-यांना देण्यात येणारी वित्तसहाय्य**	
	१.१.१	पिके घेण्यासाठी अल्प मुदतीचे कर्ज म्हणजेच पीक कर्ज. ह्यामध्ये पारंपारिक/ अपारंपारिक पेरणी आणि फळबाग व्यवसाय ह्यांचा समावेश होईल.
	१.१.२	कृषी उत्पादनाच्या (गोदामाच्या पावतीसह) शपथपत्रासह/ तारणगहाणासह १० लाख रूपयांपर्यंतची अग्रिम रक्कम १२ महिन्यांपेक्षा अधिक नसलेल्या कालावधीसाठी शेतक-यास देता येऊ शकेल व त्यावेळेस उत्पादन घेण्यासाठी त्याने पीक- कर्ज घेतले होते किंवा नाही, ह्याचा विचार केला जाणार नाही.
	१.१.३	उत्पादन आणि कृषी व संबंधित कामकाजामधील गुंतवणूकीशी संबंधित कामासाठी कार्य- भांडवल आणि मुदत कर्ज.
	१.१.४	जमीन विकत घेण्यासाठी व शेतीच्या कामासाठी लहान आणि सीमांत शेतक-यांना कर्जे.
	१.१.५	बिगर संस्थागत प्रकारे कर्जदार असलेल्या पीडित शेतक-यांना योग्य त्या सुरक्षेसह कर्ज.
	१.१.६	फवारणी, मळणी, नांगरणी, स्तरीकरण, निवडणी, पिकावर प्रक्रिया आणि वाहतुक ह्या नांगरणीआधीच्या आणि नांगरणीनंतरच्या कामांसाठी ग्रामीण भागातील व्यक्तींना देण्यात येणारे कर्ज.
१.२	**अन्य संस्थांना (कॉर्पोरेट, भागीदार फर्म्स आणि संस्था) कृषी व संबंधित कामांसाठी (दुग्धालय, मत्स्यपालन, वराहपालन, कुक्कुटपालन, मधमाशा पालन इत्यादी) वित्तसहाय्य**	
	१.२.१	फवारणी, मळणी, नांगरणी, स्तरीकरण, निवडणी, पिकावर प्रक्रिया आणि वाहतुक ह्या सुगी आधीच्या आणि सुगी नंतरच्या कामांसाठी देण्यात येणारे कर्ज
	१.२.२	वरील १.१.१, १.१.२, १.१.३ आणि १.२.१ मध्ये नमूद केलेल्या उद्देशांसाठी प्रति कर्जदार रूपये १ कोटीपर्यंतची एकूण वित्त सहाय्यता.
	१.२.३	एकूण रूपये एक कोटीपेक्षा अधिक असलेल्या कर्जांमधील एक तृतीयांश कर्जे कृषी व संबंधित कामांसाठी कर्जदारास देण्यात येतील.

अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य		
१.३	**कृषी व संबंधित कामांसाठी वित्त सहाय्य**	
	१.३.१	एकूण एक कोटीपेक्षा अधिक असलेल्या कर्जांपैकी दोन तृतीयांश कर्जे वरील १.२ मधील संस्थांना प्रति कर्जदार कृषी व संबंधित कामांसाठी कर्ज देण्यात येईल.
	१.३.२	वरील १.१.६ व्यतिरिक्त रूपये १० कोटीपर्यंत संकुल आणि उपकरणांमध्ये गुंतवणूक असलेल्या अन्न व कृषी प्रक्रिया युनिटसना कर्ज.

	१.३.३	**(।) कृत्रिम खते, किटकनाशक, बियाणे इत्यादीच्या विक्रीसाठी आणि वितरणासाठी कर्ज.**
		(२) गुरांचे पोषण, कोंबड्यांचे पोषण ह्या संबंधित कामांसाठी उपकरणांची विक्री आणि वितरण करण्यासाठी ४० लाख रूपयांपर्यंत कर्ज.
	१.३.४	कृषी दवाखाने आणि कृषी उद्योग केंद्र स्थापन करण्यासाठी अर्थ- सहाय्य.
	१.३.५	कृषी उपकरणे आणि अवजारे ह्यांच्या वितरणाच्या भाडेतत्वाच्या व विक्रीच्या योजना राबवण्यासाठी अनुसूचित युबीसीजद्वारे एनबीएफसीजना वित्त सहाय्य.
	१.३.६	३१ मार्च २००७ रोजी बँकांनी नाबार्डच्या विशेष रोख्यांद्वारे कृषी व संबंधित कामांना विशेष प्रकारे अर्थसहाय्य करण्यासाठी केलेल्या गुंतवणूकांचे वर्गीकरण अशा रोख्यांची परिपक्वता होईपर्यंत किंवा ३१ मार्च २०१० ह्यापैकी जे लवकर असेल, त्या कालावधीपर्यंत कृषीसाठीची अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य म्हणून केले जाईल. परंतु ३१ मार्च २००७ नंतर अशा विशेष रोख्यांमध्ये करण्यात आलेल्या गुंतवणूकांना मात्र अशा वर्गीकरणात धरले जाणार नाही.
	१.३.७	कृषी उत्पादने/ उपज जतन करण्याच्या उद्देशाने कोणत्याही स्थानी निर्माण केलेल्या शीत गृहासह जतन करण्याच्या सुविधा (वेअरहाउस, बाजारपेठा, गोदाम आणि सिलोज) ह्यांच्या निर्मितीसाठी व देखभालीसाठी कर्जे.
		जर स्टोरेज युनिटची नोंदणी लघु उद्योग/ सूक्ष्म किंवा लहान उद्यम म्हणून केली, तर अशा युनिटसना देण्यात येणा-या कर्जाचे वर्गीकरण लघु उद्योग क्षेत्रातील अग्रिम रकमांमध्ये करावे लागेल.
	१.३.८	ट्रॅक्टर्स, बुलडोझर्स, विहिर खनन उपकरणे, थ्रेशर्स, कंबाईन्स इत्यादी बाळगणा-या आणि शेतक-यांसाठी कंत्राटी पद्धतीने कामे करणा-या व्यक्ती, संस्था किंवा संघटना ह्यांच्याद्वारे चालवण्यात येणा-या कस्टम सेवा युनिटसना देण्यात येणा-या अग्रिम रकमा.
	१.३.९	**स्थानाची अट न ठेवता लघु/ ठिबक सिंचन/ स्प्रिंकलर/ कृषी यंत्रे इत्यादींसाठी वितरकांना पुढील अटींसह वित्तसहाय्य देण्यात येईल.**
		अ. वितरक अशा उत्पादनांच्याच वितरणात असला पाहिजे किंवा जर तो इतरही उत्पादनांचे वितरण करत असला, तर त्याने अशा वस्तुंची स्वतंत्र व विशेष नोंद ठेवली पाहिजे.
		ब. प्रति वितरक रूपये ३० लाख ही मर्यादा पाळली जावी.
	१.३.१०	हे परिपत्रक जारी करण्यात येणा-या दिवशी आधीपासून राज्य विद्युत मंडळाच्या (एसईबीज) आणि एसईबीजच्या विभाजनातून, पुनर्रचनेतून निर्माण झालेल्या विद्युत वितरण महामंडळ/ कंपन्यांच्या नावे त्यांनी विशेष कृषी प्रकल्पाअंतर्गत (एसपीए) व्यवस्था सुधारणा योजनेमध्ये विहिरींना वीज पुरवठा करण्यासाठी व्यक्तिगत शेतक-यांना निम्न स्तरावरील स्थानापासून कमी दाबाची जोडणी देण्यासाठी आधी केलेल्या खर्चाच्या बदल्यात वितरित केलेली आणि थकित असलेली कर्जे त्यांची मॅच्युरिटी होईपर्यंत/ वसूली होईपर्यंत किंवा ३१ मार्च २०१० ह्यापैकी लवकर असलेल्या दिनांकापर्यंत अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य म्हणून वर्गीकरण केले जाण्यास पात्र असतील. परंतु तरीही नवीन अग्रिम रकमांचे वर्गीकरण कृषीसाठी अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य म्हणून केले जाऊ शकणार नाही.
	१.३.११	राष्ट्रीय सहकार विकास महामंडळाला प्राधान्य क्षेत्रात येणा-या उद्देशासाठी सहकारी क्षेत्रास कर्ज देण्याच्या उद्देशाने देण्यात येणारी वित्तसहाय्य ३१ मार्च २०१० पर्यंत कृषीसाठीच्या अप्रत्यक्ष वित्तसेवेमध्ये समाविष्ट करण्यात येईल.
	१.३.१२	व्यक्तिगत शेतक-यांना कर्ज देण्यासाठी अनुसूचित युसीबीजद्वारे नॉन बँकिंग वित्त संस्थांना (एनबीएफसीज) देण्यात येणारी कर्जे,
	१.३.१३	व्यक्तिगत शेतक-यांना कर्ज देण्यासाठी सदस्य म्हणून प्रवेश घेतलेल्या एनजीओ/ एमएफआयज ह्यांना देण्यात येणारी कर्जे.

२. लघु उद्यम थेट वित्तसहाय्य

प्रत्यक्ष वित्तसहाय्य		
२.१	लघु उद्यम क्षेत्रातील प्रत्यक्ष वित्तसेवेमध्ये पुढील घटकांना देण्यात येणा-या कर्जाचा समावेश होईल.	
	२.१.१	उत्पादक संस्था
		अ) लघु (उत्पादक) उद्यम
		निर्मिती/ उत्पादन, प्रक्रिया किंवा मालास जतन करण्यामध्ये कार्यरत असलेले असे उद्यम ज्यांच्या संकुल व यंत्रांमधील गुंतवणूका रूपये ५ कोटीपेक्षा जास्त नसतील (जी जमीन व इमारतीची मूळ किंमत आणि लघु उद्योग मंत्रालयाद्वारे क्र. एस.ओ. १७२२ (ई) दि. ५ ऑक्टोबर २००६ च्या अधिसूचनेद्वारे जारी केलेले घटक ह्यांची किंमत समाविष्ट न करता मूळ किंमत असेल).
		ब) सूक्ष्म (उत्पादक) उद्यम
		निर्मिती/ उत्पादन, प्रक्रिया किंवा मालास जतन करण्यामध्ये कोणत्याही ठिकाणी कार्यरत असलेले असे उद्यम ज्यांच्या संकुल व यंत्रांमधील गुंतवणूका रूपये २५ लाखपेक्षा जास्त नसतील (जी मूळ किंमत असेल व त्यामध्ये जमीन, इमारतीची किंमत आणि २.१.१ (ए) मध्ये नमूद करण्यात आलेल्या घटकांची किंमत समाविष्ट नसेल).
	२.१.२	**सेवा उद्यम**
		अ) लघु (सेवा) उद्यम
		सेवा प्रदान करणारे किंवा उपलब्ध करून देणारे असे उद्यम ज्यांची गुंतवणूक रूपये २ कोटीपेक्षा अधिक नसेल (ज्यामध्ये मूळ किमतीव्यतिरिक्त जमीन, इमारत व फर्निचर, फिटिंग आणि देण्यात येणारे सेवेशी प्रत्यक्ष निगडीत नसलेले इतर घटक किंवा एमएसएमईडी अधिनियम, २००६ अन्वये निर्धारित केलेले घटक समाविष्ट नसतील).
		ब) सूक्ष्म (सेवा) उद्यम
		सेवा प्रदान करणारे किंवा उपलब्ध करून देणारे असे उद्यम ज्यांची गुंतवणूक रूपये १० लाखांपेक्षा अधिक नसेल (ज्यामध्ये मूळ किमतीव्यतिरिक्त जमीन, इमारत व फर्निचर, फिटिंग आणि २.१.२ मध्ये निर्धारित केलेले घटक समाविष्ट नसतील).
		क) लघु आणि सूक्ष्म (सेवा) उद्यमांमध्ये लहान रस्ते आणि जल वाहतुक ऑपरेटर्स, लहान उद्योजक व्यावसायिक आणि स्वयंरोजगार करणा-या व्यक्तींसह अन्य सेवा उद्यमांचा समावेश होईल. पुढील कार्याच्या संदर्भात देण्यात येणा-या कर्जांचा समावेश सूक्ष्म आणि लघु (सेवा) उद्यमांसाठीच्या प्राधान्य क्षेत्रात करण्यात येईल, परंतु त्यासाठी त्या उद्यमांना सूक्ष्म आणि लहान (सेवा) उद्यमांच्या व्याख्येतील अटींची पूर्तता करावी लागेल व त्यांची गुंतवणूक अनुक्रमे रूपये १० लाख आणि रूपये २ कोटीपेक्षा अधिक नसेल (ज्यामध्ये मूळ किमतीव्यतिरिक्त जमीन, इमारत व फर्निचर, फिटिंग आणि देण्यात येणारे सेवेशी प्रत्यक्ष निगडीत नसलेले इतर घटक किंवा एमएसएमईडी अधिनियम, २००६ अन्वये निर्धारित केलेले घटक समाविष्ट नसतील). ती कार्ये अशी आहेतः
		i. व्यवस्थापन सेवांसह कन्सल्टन्सी सेवा. ii. जोखीम आणि विमा व्यवस्थापनामधील कंपोझिट ब्रोकर सेवा. iii. पॉलिसीधारकांच्या वैद्यकीय विम्यांच्या दाव्यांसाठी तृतीय पक्ष प्रशासन (टीपीए) सेवा iv. सीड ग्रेडिंग सेवा

		v. प्रशिक्षण आणि इन्क्युबेटर सेंटर vi. शैक्षणिक संस्था vii. प्रशिक्षण संस्था viii. फुटकळ व्यापार ix. कायद्याचा व्यवसाय म्हणजेच कायदेविषयक सेवा x. वैद्यकीय उपकरणांमधील व्यापार (अगदी नवीन) xi. प्लेसमेंट व व्यवस्थापन कन्सल्टंसी सेवा आणि xii. जाहिरात एजन्सी व प्रशिक्षण केंद्रे
		सूचना: फुटकळ व्यापारासाठी (म्हणजेच आवश्यक वस्तुंच्या संदर्भातील फुटकळ विक्रेत्यांना (म्हणजेच स्वस्त धान्य दुकान) देण्यात आलेली अग्रिम रक्कम) कर्ज, ग्राहक सहकारी भांडार आणि २० लाख रूपयांपेक्षा अधिक नसलेल्या पत मर्यादेपर्यंत खाजगी फुटकळ व्यापा-यांना देण्यात आलेल्या अग्रिम रकमा लघु (सेवा) उद्यमांचा भाग असतील.
		२.१.३ खादी व ग्रामोद्योग क्षेत्र (केव्हीआय)
		केव्हीआय क्षेत्रामधील युनिटसना देण्यात आलेल्या सर्व अग्रिम रकमा त्यांच्या कार्याची व्याप्ती, स्थान आणि संकुल व उपकरणे ह्यांमधील त्यांची मूळ गुंतवणूक ह्यांचा विचार न करता प्राधान्य क्षेत्रातील लघु उद्यम विभागातील उप- निधी (६०%) अंतर्गत विचारात घेण्यासाठी पात्र राहतील.

अप्रत्यक्ष वित्तसहाय्य २.२ लघु (उत्पादक आणि सेवा) उद्यम क्षेत्रातील अप्रत्यक्ष वित्तसेवेमधील पुढील घटकांसाठी कर्जसेवेचा समावेश असेलः	
	२.२.१ कारागीर, ग्रामोद्योग व कुटिरोद्योगातील उत्पादनांच्या विपणनासाठी आणि त्यास तांत्रिक मार्गदर्शन देण्यासाठी विकेंद्रित क्षेत्रामध्ये सहयोग देणा-या व्यक्ती.
	२.२.२ ३१ मार्च २००७ रोजी बँकांनी नाबार्डच्या विशेष रोख्यांद्वारे बिगर कृषी क्षेत्रातील कामांना विशेष प्रकारे अर्थसहाय्य करण्यासाठी केलेल्या गुंतवणूकांचे वर्गीकरण अशा रोख्यांची मॅच्युरिटी होईपर्यंत किंवा ३१ मार्च २०१० ह्यापैकी जे लवकर असेल, त्या कालावधीपर्यंत लघु उद्यम क्षेत्रासाठी वित्तसहाय्य म्हणून केले जाईल. परंतु ३१ मार्च २००७ नंतर अशा विशेष रोख्यांमध्ये करण्यात आलेल्या गुंतवणूकांना मात्र अशा वर्गीकरणात धरले जाणार नाही.
	२.२.३ अनुसूचित युसीबीजद्वारे लघु व सूक्ष्म उद्यमांना (उत्पादन आणि सेवा) कर्ज देण्यासाठी एनबीएफसीजना देण्यात आलेली कर्जे.

३. सूक्ष्म कर्ज (मायक्रो क्रेडिट)

३.१ प्रति कर्जदार रूपये ५०,००० किंवा असुरक्षित अग्रिम रकमेवरील अनुमती असलेली अधिकतम मर्यादा ह्यांपैकी जी रक्कम कमी असेल, त्या रकमेचे कर्ज.
३.२ अनौपचारिक क्षेत्रातील गरीब कर्जदारांना व पीडित व्यक्तींना (शेतक-यांव्यतिरिक्त) त्यांच्या बिगर संस्थागत कर्जाची परतफेड करण्यासाठी योग्य त्या सुरक्षेसह देण्यात येणारे कर्ज प्राधान्य क्षेत्रामध्ये वर्गीकरण केले जाण्यास पात्र असेल.

४. अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातींसाठी राज्यद्वारे पुरस्कृत संस्था

अनुसूचित जाती/ जमातींसाठी राज्याद्वारे पुरस्कृत असलेल्या संस्थांद्वारे त्यांच्या लाभार्थींसाठी विशिष्ट उद्देशासह विकत घेण्यात येणा-या व पुरवल्या जाणा-या कच्च्या मालासाठी/ उत्पादनाच्या विपणनासाठी देण्यात येणा-या अग्रिम रकमा.

५. शिक्षण

५.१ भारतामधील शिक्षणासाठी रूपये १० लाख पर्यंत आणि विदेशातील शिक्षणासाठी रूपये २० लाख पर्यंत व्यक्तीस देण्यात येणा-या शैक्षणिक कर्जाचा समावेश शैक्षणिक कर्जात होतो. संस्थांना देण्यात येणा-या कर्जाचा समावेश प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमांमध्ये समाविष्ट होण्यास पात्र नाही.
५.२ भारतातील शिक्षणासाठी रूपये १० लाख आणि विदेशातील शिक्षणासाठी रूपये २० लाख इतकी रक्कम व्यक्तींना कर्जाऊ देण्यासाठी एनबीएफसीजना युसीबीजद्वारे देण्यात आलेली कर्जे.

६. गृह निर्माण

६.१ गृह कर्जे व्यक्तींना, प्रति कुटुंब निवास विकत घेण्यासाठी/ बांधण्यासाठी रूपये २० लाख देण्यात येणारे कर्ज गृह कर्ज असते (ह्यामध्ये बँकेने त्यांच्या स्वतःच्या कर्मचा-यांना दिलेल्या कर्जांचा समावेश होत नाही).
६.२ ग्रामीण व निमशहरी भागांमध्ये रूपये १ लाख पर्यंत आणि शहरी व महानगरी भागांमध्ये रूपये २ लाखपर्यंत कुटुंबाच्या नुकसान झालेल्या निवासाच्या दुरुस्तीसाठी देण्यात येणारे कर्ज.
६.३ निवासी सदनिकांचे बांधकाम करण्यासाठी, किंवा झोपडपट्टी उच्चाटन करून तिथे राहणा-यांच्या पुनर्वसनासाठी कोणत्याही सरकारी संस्थेला देण्यात येणारे प्रति निवास एकक रूपये ५ लाख इतकी महत्तम मर्यादा असलेले कर्ज सहाय्य.
६.४ एनएचबीद्वारे मान्यताप्राप्त असलेल्या बिनसरकारी संस्थेला घराच्या बांधकामासाठी/ पुनर्बांधकामासाठी किंवा झोपडपट्टी उच्चाटन करून तिथे राहणा-यांच्या पुनर्वसनासाठी देण्यात येणारे, प्रति निवास एकक रूपये ५ लाख इतकी महत्तम मर्यादा असलेले कर्ज सहाय्य.
६.५ एनएचबी/ हुडको ह्यांच्याद्वारे १ एप्रिल २००७ रोजी किंवा त्यानंतर जारी करण्यात आलेल्या रोख्यांमध्ये युसीबीजद्वारे करण्यात आलेली गुंतवणूक प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जामध्ये वर्गीकरण होण्यास पात्र ठरणार नाही.

७. स्वयंसेवी गटांना(एसएचजी) आणि संयुक्त दायित्व समूहांना (जेएलजीज) देण्यात येणारी कर्जे

एसएचजी / जेएलजीज ह्यांना, कृषी व संबंधित कामासाठी देण्यात येणा-या कर्जांना प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा मानण्यात येईल. तसेच, एसएचजींना/ जेएलजीजना, रूपये ५०,००० पर्यंत देण्यात येणा-या अन्य कर्जांना सूक्ष्म कर्ज (मायक्रो क्रेडिट) व म्हणून प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा समजण्यात येईल.

८. दुर्बल घटक

प्राधान्य क्षेत्रामधील दुर्बल घटक म्हणून पुढील घटकांचा समावेश होईल :
a. ५ एकर व त्यापेक्षा कमी शेतजमीन असलेले लहान आणि सीमांत शेतकरी व भूमीहिन मजूर, भाड्याने शेती करणारे आणि विभागून पिके घेणारे (शेअर क्रॉपर्स).
b. कारागीर आणि ग्रामोद्योग व कुटिरोद्योग ज्यांमध्ये व्यक्तिगत कर्ज मर्यादा रूपये ५०,००० पेक्षा अधिक नसतील.

c.	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व स्त्रिया.
d.	सुयोग्य सुरक्षेसह, गरीब व पीडित व्यक्तींना त्यांच्या अनौपचारिक क्षेत्रातील कर्जाची परतफेड करण्यासाठी देण्यात येणारी कर्जे.
e.	रूपये ५०००/- पेक्षा अधिक आर्थिक उत्पन्न नसलेल्या व्यक्तींना शैक्षणिक कर्ज.
f.	अल्पसंख्य समाजातील व्यक्तींबाबतची अधिसूचना भारत सरकारकडून वेळोवेळी केली जाऊ शकेल. ज्या राज्यांमध्ये अधिसूचित अल्पसंख्य समाजांपैकी एक समुदाय बहुसंख्य असेल, तर भाग (एफ) मध्ये फक्त अन्य अधिसूचित अल्पसंख्य समाजांचाच विचार करण्यात येईल. ही राज्ये/ केंद्रशासित प्रदेश, जम्मु आणि काश्मीर, पंजाब, सिक्कीम, मिझोराम, नागालँड आणि लक्षद्वीप ही आहेत.
g.	प्राधान्य क्षेत्रात समाविष्ट होण्यास पात्र ठरणारे बचतगटांना दिले जाणारे कर्ज हे दुर्बल घटकांना देण्यात येणा-या कर्जाचाही भाग समजले जाईल.

सूचनाः जरी प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष प्रकारे कृषी क्षेत्राला देण्यात येणा-या कर्जासाठी विशिष्ट लक्ष्य युसीबीजसाठी निर्धारित करण्यात आले नसले, तरीही इथे नमूद करण्यात आलेले वर्गीकरण पतपुरवठ्यावरील देखरेख आणि अहवाल लेखन करताना वापरण्यात यावे.

अल्पसंख्याक जमावाची राज्य निहाय यादी
(परिच्छेद क्र. ३.४)

अंदमान			महाराष्ट्र
१.	निकोबार	६१.	अकोला
२.	अंदमान	६२.	मुंबई
आंध्रप्रदेश		६३.	औरंगाबाद
३.	हैद्राबाद	६४.	मुंबई (सबर्बन)
अरुणाचल प्रदेश		६५.	अमरावती
४.	तवांग	६६.	बुलढाणा
५.	चँगलँग	६७.	परभणी
६.	तिरॅप	६८.	वासिम
७.	वेस्ट कमेंग	६९.	हिंगोली
८.	पराम परे	**मणिपुर**	
९.	लोअर सुबानसिरी	७०.	तमेंगलाँग
१०.	पूर्व कमेंग	७१.	उखरुल
आसाम		७२.	छुराछंदपुर
११.	धुबरी	७३.	छंडेल
१२.	गोलपारा	७४.	सेनापति
१३.	बारपेटा	७५.	थोऊबाल
१४.	हैलकंडी	**मेघालय**	
१५.	करीमगंज	७६.	वेस्ट गारो हिल्स
१६.	नागांव	**मिझोराम**	
१७.	मरिगांव	७७.	लाऊंगल्टाई
१८.	दार्रंग	७८.	मामित
१९.	बाँगायगांव	**ओरिसा**	
२०.	काछर	७९.	गजपती
२१.	कॉकराझर	पाँडिचेरी	
२२.	उत्तर कछर हिल्स	८०.	माहे
२३.	कामरुप	**राजस्थान**	
बिहार		८१.	गंगानगर
२४.	किशनगंज	**सिक्कीम**	
२५.	काथिर	८२.	नॉर्थ
२६.	अरारिया	८३.	साऊथ
२७.	पुर्णिया	८४.	ईस्ट,
२८.	सितामार्थी	८५.	वेस्ट
२९.	दरभंगा	**तमिळनाडू**	
३०.	पश्चिम चंपारन	८६.	कन्याकुमारी
दिल्ली		**उत्तरप्रदेश**	

३१.	मध्य	८७.	रामपुर
३२.	नॉर्थ - ईस्ट	८८.	बिजनोर
गोवा		८९.	मोरादाबाद
३३.	साऊथ गोवा	९०.	सहरणपुर
हरियाणा		९१.	मुझफर नगर
३४.	गुरगाव	९२.	मिरट
३५.	सिरसा	९३.	बहारिच
हिमाचल प्रदेश		९४.	बलरामपूर
३६.	लाहुल आणि स्पिटी	९५.	गझियाबाद
३७.	किन्नुरु	९६.	पिलभित
जम्मु आणि काश्मिर		९७.	बरेली
३८.	लेह(लडाख)	९८.	सिध्दार्थ नगर
झारखंड		९९.	श्रावस्ति
३९.	पाकारु	१००.	ज्योतिबा फुले नगर
४०.	साहिबगंज	१०१.	बाघपत
४१.	गुमला	१०२.	बुलंदशहर
४२.	रांची	१०३.	शहाजनपुर
कर्नाटक		१०४.	बदाउन
४३.	उत्तर कन्नड	१०५.	बाराबंकी
४४.	बिदार	१०६	खेरी
४५.	गुलबर्ग	१०७	लखनऊ
केरळ		**उत्तरांचल**	
४६.	मल्लापुरम	१०८	हरिद्वार
४७.	एर्नाकुलम	१०९	उधम सिंग नगर
४८.	कोट्टयम	**पश्चिम बंगाल**	
४९.	ईडुक्की	११०.	मुर्शिदाबाद
५०.	वायानाड	१११.	मलदाह
५१.	पटानामथिट्टा	११२.	उत्तर दिनाजपुर
५२.	कोझिकोड	११३.	बिरभुम
५३.	कासारगोड	११४.	साऊथ २४ - परगणाज
५४.	थ्रिस्सुर	११५.	नदिया
५५.	कान्नुर	११६.	दक्षिण दिनाजपूर
५६.	कोल्लम	११७.	हौराह
५७.	तिरुवनंतपुरम्	११८.	नॉर्थ चोविस - परगणाज
५८.	पलक्कड	११९.	कोच बिहार
५९.	अलापुझा	१२०.	कोलकाता
मध्य प्रदेश		१२१.	बर्धमान
६०.	भोपाळ		

विधान- १

बँकेच्या संचालक मंडळाकडे सादर करण्यात येणारी महत्त्वपूर्ण माहिती (मेमोरँडम)

प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा-अर्ध वार्षिक आढावा- दिनांक ------------- रोजी असलेली स्थिती

	१	बँकेचे नांव			
I	२	**स्थान**			
	३	**राज्य**			
	४	शाखांची संख्या			
			रोजी असलेली स्थिती (हजार रूपये)		
		तपशील	गेल्या वर्षीच्या सहामाही समाप्तीवेळी	आधीच्या सहामाही च्या समाप्तीवेळी	चालू सहामाही समाप्तीवेळी
II	१	एकूण ठेवी			
	२	एकूण घेतलेली कर्जे			
	३	एकूण कर्जे आणि अग्रिम रकमा			
	४	बिगर एसएलआर रोख्यांमधील गुंतवणूका			
	५	समायोजित बँक क्रेडिट (एबीसी) अर्थात घटक ३ व ४			
	६	ताळेबंद पत्रकाबाहेरील खर्चाशी सममूल्य असलेले कज			
	७	घटक ३ चे घटक १ सोबत असलेले कर्ज जमा रकमेचे प्रमाण %			
III					
	१	प्राधान्य क्षेत्रातील एकूण कर्जे आणि अग्रिम रकमा			
	२	प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत दुर्बल घटकांसाठी असलेली कर्जे व अग्रिम रकमा			
	३	IIIमधील घटक १ चे घटक क्र. (III मधील ५ किंवा ६ पैकी अधिक असलेल्या घटकासह) %			
	४	वरील III मधील घटक २ चे घटक १ सह %			
	५	बँकेची एकूण थकित रक्कम*			
	६	प्राधन्य क्षेत्राखाली एकुण थकित रक्कम*			
	७	प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत दुर्बल घटकांसाठी' थकित रक्कम*			
IV	प्राधान्य क्षेत्राअंतर्गत असलेल्या कर्ज व अग्रिम				

	रकमांचा क्षेत्र- निहाय तपशील				
	१	कृषी व कृषी संबंधित उपक्रमांसाठी वित्तसहाय्य			
	२	लघु उद्यम			
	३	रिटेल व्यापार			
	४	सूक्ष्म- कर्ज			
	५	एस सी व एसटी साठी असलेल्या राज्य प्रायोजित संस्था			
	६	शैक्षणिक कर्ज			
	७	गृह- कर्ज			
	८	दुर्बल घटक			
	९	एकूण			
V					
	१	जिथे प्राधान्य क्षेत्रातील/ दुर्बल घटकांसाठी निर्धारित केलेले कर्जाचे उद्दिष्ट गाठले गेले नसेल, तिथे त्यामागची कारणे			
	२	एखाद्या उप- गटामधील कर्ज व अग्रिम रकमांचे मोठे प्रमाण व त्याची कारणे			
	३	प्राधान्य क्षेत्र/ दुर्बल घटक ह्यामधील कार्याच्या सुधारणेसाठीच्या सूचना			
	४	संचालक मंडळाची निरीक्षणे आणि कार्य व अंमलबजावणीच्या सुधारणेसाठी आखण्यात आलेला कृती- कार्यक्रम			

* कृपया कंसामध्ये टक्केवारीसुद्धा दर्शवावी.

दिनांक

जीएम/सीईओ/चेअरमन

विधान-२

विभाग ए

३१ मार्च रोजी युसीबीजनी दिलेल्या असलेल्या प्राधन्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा............

बँकेचे नाव ______________________________

A. समायोजित बँक कर्ज (एबीसी)' ______________________________रू. (लाख)

B. a. ताळेबंद पत्रकाच्या बाहेरील एकूण खर्च (ओबीई) ________________________रू. (लाख)

b. ओबीईशी सममूल्य असलेली कर्ज- रक्कम ________________________रू. (लाख)

C. प्राधान्य क्षेत्रातील एकूण कर्ज रक्कम ________________________रू. (लाख)

D. समायोजित बँक कर्ज (एबीसी) च्या ________________________ % प्रमाणातील

प्राधान्य क्षेत्रातील एकूण कर्ज रक्कम किंवा

ताळेबंद पत्रकाच्या बाहेरील खर्चाशी सममूल्य

असलेले कर्ज ह्यामधील जे अधिक असेल ते ________________________ :

				(प्रत्यक्षातील खाते आणि लाखामधील रकमा)					
			एकूण	एकूण	अ.जा.साठी दिलेले		अ.ज. साठी दिलेले		अल्पसंख्यांना दिलेले	
			खाते संख्या	थकित खाती	खाते संख्या	थकित खाती	खाते संख्या	थकित खाती	खाते संख्या/	थकित खाती
प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा										
१	एकूण कृषी कर्ज (a+b)*									
	a.	प्रत्यक्ष								
	b.	अप्रत्यक्ष								
	पुढील साठी देण्यात आलेल्या									
	एकूण कृषी अग्रिम रकमांपैकी									
	१	व्यक्तिगत शेतकरी								
	२	कॉर्पोरेटस, भागीदारी संस्था								
		आणि संस्था (रूपये एक कोटी प्रति								
		कर्जदार अशा कर्ज-मर्यादेसह)								

	३	कॉर्पोरेटस, भागीदारी संस्था								
		आणि संस्था (रूपये एक कोटी प्रति								
		कर्जदारहून अधिक कर्ज-मर्यादेसह)								
	४	प्रार्थनापत्र/ कृषी उत्पादनांची सुरक्षा ह्यानुसार								
		शेतक-यांना देण्यात येणारे कर्ज								
	५	कॉर्पोरेटस, भागीदारी संस्था आणि संस्थांद्वारे चालवल्या जाणारी अन्न व कृषी आधारित युनिटस (संकुल आणि उपकरणांमधील गुंतवणूक १० कोटी रूपयांपर्यंत)								
२	लघु उद्यमांमधील एकूण कर्ज’ (उत्पादक आणि सेवा उद्यम ह्यांच्या समावेशासह) (a+b)									
	a	प्रत्यक्ष								
	b	अप्रत्यक्ष								
	लघु उद्यम क्षेत्राला देण्यात आलेल्या एकूण अग्रिम रकमांपैकी रू									
	१	उत्पादक उद्यम (a+b+c)								
		a. ५ लाख रूपयांपर्यंत उत्पादन व मेंटेनन्सची गुंतवणूक असणारे उद्यम								
		b. ५ लाख ते २५ लाख रूपयांपर्यंत उत्पादन व मेंटेनन्सची गुंतवणूक असणारे उद्यम								
		c. २५ लाख ते ५ कोटी रूपयांपर्यंत उत्पादन व मेंटेनन्सची गुंतवणूक असणारे उद्यम								
	२	सेवा उद्यम (a+b+c)								
		a. रूपये २ लाख इतकी उपकरणांमधील गुंतवणूक असलेले								

		उद्यम								
		b. रूपये २ लाख ते १० लाख इतकी उपकरणांमधील गुंतवणूक असलेले उद्यम								
		c. रूपये १० लाख ते २ कोटी इतकी उपकरणांमधील गुंतवणूक असलेले उद्यम								
	३	खादी व ग्रामोद्योग क्षेत्रातील (केव्हीआय) संकुलांना देण्यात येणा-या अग्रिम रकमा								
३	सूक्ष्म कर्ज									
४	अ.जा./ अ.ज. साठी राज्याद्वारे प्रायोजित संस्था									
५	शिक्षण									
६	गृह									
७	दुर्बल घटकांसाठी देण्यात येणा-या एकूण अग्रिम रकमांपैकी पुढील दुर्बल घटकांना देण्यात येणा-या एकूण रकमाः									
	स्त्रिया									
८	प्राधान्य क्षेत्रातील एकूण अग्रिम रकमा (१+७)									

* प्राधान्य क्षेत्राच्या सुधारित मार्गदर्शिकेतील व्याख्येनुसार

निर्यात उपक्रमांमध्ये सहभागी असलेल्या संकुलांसाठी प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज	कृषी व संबंधित कार्ये	लघु उद्यम
* प्राधान्य क्षेत्रात देण्यात आलेल्या एकूण अग्रिम रकमांपैकी निर्यातीसाठी देण्यात आलेली कर्जे		

विधान २ भाग ब

३१ मार्च रोजी युसीबीजकडे असलेल्या प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिम रकमा............

बँकेचे नाव --

(प्रत्यक्षातील खाते आणि लाखामधील रकमा)

	एकूण	एकूण	एससी साठी		एसटी साठी		अल्पसंख्यांकांची साठी	
राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश	खात्यांची संख्या	थकित रक्कम	खात्यांची संख्या	थकित रक्कम	खात्यांची संख्या	थकित रक्कम	खात्यांची संख्या	थकित रक्कम
आसाम								
मेघालय								
मिझोराम								
बिहार								
झारखंड								
अरूणाचल प्रदेश								
पश्चिम बंगाल								
नागालँड								
मणिपूर								
ओरिसा								
सिक्कीम								
त्रिपुरा								
अंदमान अँड निकोबार								
उत्तर प्रदेश								
उत्तरखनद								
दिल्ली								

पंजाब								
हरियाणा								
चंदीगढ								
जम्मू अँड काश्मिर								
हिमाचल प्रदेश								
राजस्थान								
गुजरात								
महाराष्ट्र								
दमण अँड दिव								
गोवा								
दादरा आणि नगर हवेली								
मध्य प्रदेश								
छत्तिस गड								
आंध्र प्रदेश								
कर्नाटक								
लक्षद्वीप								
तमिळनाडू								
केरळ								
पाँडिचेरी								
सर्व भारत								

विधन २ भाग क

मार्च ३१..... रोजी प्राधन्य क्षेत्राखाली, वर्षभरात दुर्बल घटकांना केलेले अग्रिम राशींचे वाटप

बँकेचे नाव

(प्रत्यक्षातील खाते आणि लाखामधील रकमा)

राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश	एकूण	एकूण	एससी साठी		एसटी साठी		अल्पसंख्यांकांची साठी	
	खात्यांची संख्या	दिलेली रक्कम	खात्यांची संख्या	दिलेली रक्कम	खात्यांची संख्या	दिलेली रक्कम	खात्यांची संख्या	दिलेली रक्कम
आसाम								
मेघालय								
मिझोराम								
बिहार								
झारखंड								
अरूणाचल प्रदेश								
पश्चिम बंगाल								
नागालँड								
मणिपूर								
ओरिसा								
सिक्कीम								
त्रिपुरा								
अंदमान अँड निकोबार								
उत्तर प्रदेश								
उत्तरखनद								
दिल्ली								

पंजाब								
हरियाणा								
चंदीगढ								
जम्मू अँड काश्मिर								
हिमाचल प्रदेश								
राजस्थान								
गुजरात								
महाराष्ट्र								
दमण अँड दिव								
गोवा								
दादरा आणि नगर हवेली								
मध्य प्रदेश								
छत्तिस गड								
आंध्र प्रदेश								
कर्नाटक								
लक्षद्वीप								
तमिळनाडू								
केरळ								
पाँडिचेरी								
सर्व भारत								

विवरणपत्र २ भाग ड

मार्च ३१.... रोजी, सर्वंकष प्राधान्य क्षेत्राला दिलेल्या अग्रिम राशींच्या तुलनेत विनिर्दिष्ट अल्पसंख्याक जमातींना दिलेल्या अग्रिम राशी दर्शणारे विवरण पत्र

बँकेचे नाव

भाग 'ब' – देशातील सर्व जिल्ह्यांसाठी

खात्यांची संख्या रक्क्म क्र लाख मध्ये

राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश		**खिश्चन्स**		**मुस्लिम**		**बौध्द**		**शीख**		**झोरास्ट्रियन**		**एकूण 'अ'**		**इतर 'ब'**		**एकूण पी/एस**	
		खात्यांची संख्या	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**
हरियाणा																	
हिमाचल प्रदेश																	
जम्मू अँड काश्मिर																	
पंजाब																	
राजस्थान																	
चंदीगढ																	
दिल्ली																	
आसाम																	
मणिपूर																	
मेघालय																	
नागालँड																	
त्रिपुरा																	
अरूणाचल प्रदेश																	
मिझोराम																	
सिक्कीम																	
बिहार																	

ओरिसा																	
पश्चिम बंगाल																	
अंदमान अँड निकोबार																	
मध्य प्रदेश																	
उत्तर प्रदेश																	
गुजरात																	
महाराष्ट्र																	
गोवा																	
दमण अँड दिव																	
दादरा आणि नगर हवेली																	
आंध्र प्रदेश																	
कर्नाटक																	
केरळ																	
तमिळनाडू																	
पाँडिचेरी																	
लक्षद्वीप																	
सर्व भारत																	

विधान ३ भाग इ

मार्च ३१.... रोजी, सर्वंकष प्राधान्य क्षेत्राला दिलेल्या अग्रिम राशींच्या तुलनेत विनिर्दिष्ट अल्पसंख्याक जमातींना दिलेल्या अग्रिम राशी दर्शणारे विवरण पत्र

बँकेचे नाव ---

भाग "अ" - ओळखीच्या जिल्ह्यांसाठी

		ख्रिश्चन्स		**मुस्लिम**		**बौध्द**		**शीख**		**झोरास्ट्रियन**		**एकूण 'अ'**		**इतर 'ब'**		**एकूण पी/एस "क"** - ओळखीच्या जिल्ह्यांसाठी	
		खात्यांची संख्या	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**	**खात्यांची संख्या**	**ओ/एस रक्कम**
	अंदमान्स																
१	निकोबार्स																
२	अंदमान्स																
	आंन्ध प्रदेश																
३	हैद्राबाद																
	अरूणाचल प्रदेश																
४	तैवांग																
५	छांगलांग																
६	तिराप																
७	पश्चिम कमांग																
८	पतम पारे																
९	लोअर सुभानशिरी																
१०	ईस्ट कमांग																
	आसाम																

११	धुबरी																
१२	गोलपारा																
१३	बारपेटा																
१४	हैलकंडी																
१५	करीमगंज																
१६	नागॉन																
१७	मारीगॉन																
१८	दारंग																
१९	बोनगैगॉन																
२०	काछर																
२१	कोक्राझर																
२२	उत्तर काछर हिल्स																
२३	कामरुप																
	बिहार																
२४	किशनगंज																
२५	काथिर																
२६	अरारिया																
२७	पुर्णिया																
२८	सितामार्थी																
२९	दरभंग																
३०	पश्चिम चंपरण																
	दिल्ली																
३१	मध्य																

३२	नॉर्थ वेस्ट																
	गोवा																
३३	साऊथ गोवा																
	हरियाणा																
३४	गुरगाव																
३५	सिरसा																
	हिमाचल प्रदेश																
३६	लाहुल आणि स्पिटी																
३७	किन्नारु																
	जम्मु आणि काश्मिर																
३८	लेह (लडाख)																
	झारखंड																
३९	पाकारु																
४०	साहिबगंज																
४१	गुमला																
४२	रांची																
	कर्नाटक																
४३	दक्षिण कॅनडा																
४४	बिदार																
४५	गुलबर्ग																
	केरळ																
४६	मल्लापुरम																
४७	एर्नाकुलम																

४८	कोट्टयम																
४९	ईडुक्की																
५०	वायानाड																
५१	पटानामथिट्टा																
५२	कोझिकोडे																
५३	कासारगोड																
५४	थ्रिस्सुर																
५५	कान्नुर																
५६	कोल्लम																
५७	तिरुवनंतपुरम																
५८	पालकाड																
५९	अलापुझा																
	मध्य प्रदेश																
६०	भोपाळ																
	महाराष्ट्र																
६१	अकोला																
६२	मुंबई																
६३	औरंगाबाद																
६४	मुंबई (सबअर्बन)																
६५	अमरावती																
६६	बुलढाणा																
६७	परभणी																
६८	वाशिम																

६९	हिंगोली																
	मणिपुर																
७०	तामेन्लाँग																
७१	उर्खरुल																
७२	छुराछंदपुर																
७३	चांडेल																
७४	सेनापती																
७५	थोऊबाल																
	मेघालय																
७६	वेस्ट गारो हिल्स																
	मिझोराम																
७७	लाऊंगल्टाइ																
७८	मामित																
	ओडिसा																
७९	गजपती																
	पाँडिचेरी																
८०	माहे																
	राजस्थान																
८१	गंगानगर																
	सिक्कीम																
८२	नॉर्थ																
८३	साऊथ																
८४	ईस्ट																

८५	वेस्ट																
	तमिळनाडू																
८६	कन्याकुमारी																
	उत्तर प्रदेश																
८७	रामपुर																
८८	बिजनोर																
८९	मोरादाबाद																
९०	सहरणपुर																
९१	मुझाफ्फरन नगर																
९२	मिरट																
९३	बाहरीछ																
९४	बलरामपुर																
९५	गाझियाबाद																
९६	पिलभित																
९७	बरेली																
९८	सिद्धार्तनगर																
९९	सरस्वती																
१००	ज्योतीबा फुले नगर																
१०१	बागपथ																
१०२	बुलंदशहर																
१०३	शहाजनपुर																
१०४	बदाउन																
१०५	बाराबंकी																

१०६	खैरी																
१०७	लखनऊ																
	उत्तरांचल																
१०८	हरिद्वार																
१०९	उधम सिंग नगर																
	पश्चिम बंगाल																
११०	मुर्शिदाबाद																
१११	मलदाह																
११२	उत्तर दिनाजपुर																
११३	बिरभुम																
११४	साऊथ २४ - परगणाज																
११५	नदिया																
११६	दक्षिण दिनाजपुर																
११७	हौराह																
११८	नॉर्थ २४ - परगणाज																
११९	कोच बिहार																
१२०	कोलकाता																
१२१	बर्धमान																

विवरणपत्र ३

भाग अ

शेती आणि इतर कामांसाठी कर्ज आणी अग्रीम राशी (थेट अर्थसहाय्य)

बँकेचे नाव

१.कमी मुदतीची कर्जे   रक्क्म रु लाख मध्ये

	२.५ एकरापर्यंत				२.५ आणि ५ एकरापर्यंत				५ एकर			
राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश	वर्ष भरात दिलेली रक्कम		थकित रक्कम		वर्ष भरात दिलेली रक्कम		थकित रक्कम		वर्ष भरात दिलेली रक्कम		थकित रक्कम	
	खात्यांची संख्या	रक्कम	**खात्यांची संख्या**	रक्कम	**खात्यांची संख्या**	रक्कम	**खात्यांची संख्या**	रक्कम	**खात्यांची संख्या**	रक्कम	**खात्यांची संख्या**	रक्कम
दिल्ली												
पंजाब												
हरियाणा												
चंदीगढ												
जम्मू अँड काश्मिर												
हिमाचल प्रदेश												
राजस्थान												
आसाम												
मिझोराम												
मेघालय												
आंध्र प्रदेश												
नागालँड												
मणिपूर												
सिक्कीम												

त्रिपुरा												
बिहार												
पश्चिम बंगाल												
ओरिसा												
अंदमान अँड निकोबार												
उत्तर प्रदेश												
मध्य प्रदेश												
महाराष्ट्र												
गोवा,दमण अँड दिव												
दादरा आणि नगर हवेली												
आंध्र प्रदेश												
कर्नाटक												
लक्षद्वीप												
तमिळनाडू												
केरळ												
पॉंडिचेरी												
सर्व भारत												

विवरणपत्र ३

भाग ब

३१ मार्च रोजी शेतीविषयक अग्रिम राशींची (थेट अर्थसहाय्य) वसुली

बँकेचे नाव :

कमी मुदतीची कर्जे (क्रॉपकर्जें सहित)

		थकित रक्कम		एकुण मागणी		रिकव्हरी	एकुण	थकित				रकव्हरी चे मागणी शी गुणोतर
								१ वर्षे किंवा कमी	१ वर्षे अधिक	२ वर्षे अधिक	३ वर्षे अधिक	
		१		२		३	४	५	६	७	८	९
	राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश											
१	उत्तर विभाग											
	हरियाणा											
	हिमाचल प्रदेश											
	पंजाब											
	राजस्थान											
	चंदीगढ											
	दिल्ली											
	उत्तर पूर्वीय विभाग											
२	आसाम											
	मणिपूर											
	मेघालय											
	त्रिपुरा											
	अरूणाचल प्रदेश											
	मिझोराम											
	सिक्कीम											
३	पूर्व विभाग											
	बिहार											

	ओरिसा											
	पश्चिम बंगाल											
	अंदमान अँड निकोबार											
४	केंद्रिय विभाग											
	मध्य प्रदेश											
	उत्तर प्रदेश											
५	पश्चिम विभाग											
	गुजरात											
	महाराष्ट्र											
	गोवा											
	दादरा आणि नगर हवेली											
६	दक्षिण विभाग											
	आंध्र प्रदेश											
	कर्नाटक											
	तमिळनाडू											
	केरळ											
	पाँडिचेरी											
	लक्षद्वीप											

जोडपत्र

महापरिपत्रकांत एकत्रित केलेल्या परिपत्रकांची यादी

अनु. क्र.	परिपत्रक	दिनांक	विषय
१	युबीडी.बीपीडी.(पीसीबी)सीआयआर.क्र.३३/०९.०९.००१/२०११-१२	१८.०५.१२	प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज – गृह क्षेत्राला थेट अर्थसहाय्य
२	युबीडी.बीपीडी.(पीसीबी)सीआयआर.क्र.५० १३.०५.०००(ए)/२०१०-११	०२.०६.११	प्राथमिक (नागरी) सहकारी बँकेद्वारे (युसीबी) स्वयंसेवा गट (एस एच जी) व संयुक्त दायित्व गट (जेएलजी) ह्यांना अर्थसहाय्य
३	युबीडी.बीपीडी.(पीसीबी)सीआयआर.क्र ४६ /०९.०९.००१/२०१०-११	११.०५.११	प्राधान्य क्षेत्र अग्रिमराशीखाली गृहकर्जाची मर्यादा -युसीबी
४	युबीडी.सीओ बीपीडी.क्र.७०/०९.०९.००१/२००९-१०	१५.०६.१०	शेती व सबंधित कार्यकृती करणारांना निर्यात कर्ज व निर्यात करणारांना एम एस एफ ना अग्रिमराशी
५	युबीडी.बीपीडी.(पीसीबी)सीआयआर.क्र.५०/०९.०९.०१/ २००९-१०	२५.०३.१०	सेवा ह्याखालील कार्यकृतिंचे वर्गीकरण
६	युबीडी.पीसीबी सीआयआर.क्र.५८/०९.०९.००१/०७-०८	३०.०६.०८	प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज - अहवाल नमुन्यांत नवी आवृती
७	युबीडी.पीसीबी सीआयआर.क्र २६/०९.०९.००१/०७-०८	३०.११.०७	प्राधान्य क्षेत्रातील कर्ज - नवीन उद्दिष्टे - युसीबी
८	युबीडी.पीसीबी सीआयआर.क्र.११/०९.०९.०१/०७-०८	३०.०८.०७	युसीबीसाठी प्राधान्य क्षेत्राला कर्ज देण्याबाबत सुधारित मार्गदर्शक तत्वे
९	युबीडी.पीसीबी सीआयआर.क्र ११(१२६ए)/०९.०९.००१/ २००७-०८	३०.०८.०७	क्षेत्रातील अग्रिमराशी - अल्पसंख्याक अधिकतर असलेल्या जिल्हयांची यादी